

Европейски комитет
на регионите

Годишен доклад на ЕС за състоянието
на регионите и градовете

Информационен фиш за 2023 г

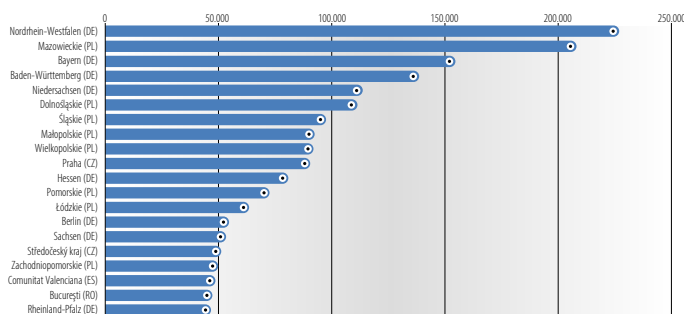
#SOTEULocal

Глава 1

Управление на кризи от градовете и регионите

Градовете и регионите на ЕС са от ключово значение за успешното приемане и интеграция на украинските разселени лица.

Брой украинци, активно регистрирани за временна закрила

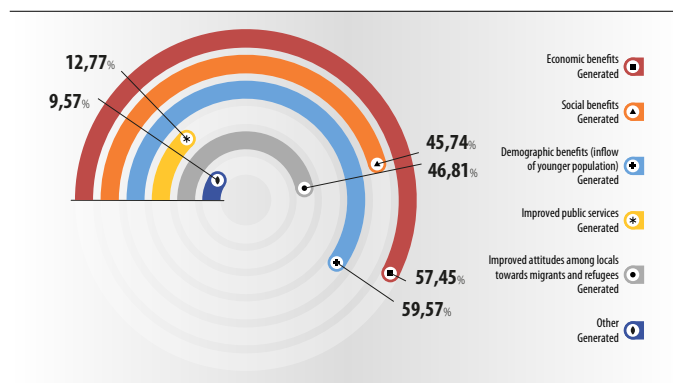
Украинските разселени лица са предимно жени и деца. Благодарение на това, че ЕС използва за първи път Директивата за временната закрила, на тях им беше гарантирано правото на пребиваване, на достъп до жилищно настаняване, здравеопазване и образование и на търсене на работа. Разселените украинци се установиха в целия ЕС — приблизително

половината от регионите и градовете на ЕС съобщават, че са приели бежанци от Украйна — но избраха предимно големите градски центрове. Повече от 3,5 милиона украинци са в Германия, Чехия и Полша; някои държави — по-специално Естония — са приели особено голям брой бежанци спрямо приемащото население. Сред 10-те региона в ЕС, приели най-голям брой бежанци,

са Полша (5), Германия (4) и Чехия (регионът на Прага). С над 220 000 души Северен Рейн – Вестфалия (DE) е регионът на ЕС, приел най-много украински бежанци, следван от Мазовското войводство (PL) с малко над 200 000 души. Регионите и градовете им предоставиха съобразена с нуждите помощ, по-специално образование и други услуги в подкрепа на интеграцията, особено на жените. Повечето региони и градове (60 %) виждат ясни ползи — по отношение на, наред с останалото, демографията, нагласите и икономиката — от настаняването на бежанци в техните общности. Демонстрираната солидарност към украинските разселени лица допринесе за това положително отношение.

Какви са според Вас някои от ползите от това бежанците да отидат в малки и средноголеми градове? Изберете всички приложими отговори.

Източник: проучване, проведено от КР в партньорство с ОИСР и Eurochambres. Заключениета бяха представени на заседанието на комисия CIVEX на 18.4.2023 г. и на семинар в рамките на Европейската седмица на регионите.)

дат ясни ползи — по отношение на, наред с останалото, демографията, нагласите и икономиката — от настаняването на бежанци в техните общности. Демонстрираната солидарност към украинските разселени лица допринесе за това положително отношение.

Пример за успешни действия | Почивка от войната — лятна ваканция за украинските деца.

Проектът „Лятна ваканция за украинските деца“ предостави на много деца от Украйна възможността да участват в младежки програми за прекарване на лятната ваканция в различни градове и региони, като например Ним (Франция), Атина (Гърция), Рим (Италия), Тампере (Финландия), Гданск (Полша), Портимао (Португалия), Преиля (Латвия), Виелкополски (Полша), Любелски (Полша), Марамуреш (Румъния), Подкарпатие (Полша), Поморски (Полша), Бавария (Германия), Лодска област (Полша) и Мишколц и Шаторалуйхей (Унгария).

Украйна: щом са налице планове и принципи, е време да започне възстановяването. 83 % от местните власти са готови да дадат своя принос. Действията на КР спомагат за запълване на пропуските в сътрудничеството на поднационално равнище.

Четири от пет града и региона на ЕС (83 %) смятат, че могат да допринесат по някакъв начин за възстановяването на Украйна чрез по-широкия европейски план за подпомагане на възстановяването на Украйна, чрез материална и финансова помощ, програми за туининг или чрез обмен на най-добри практики. Много от тях вече предприемат действия: броят на двустранните партньорства между ЕС и украинските региони и градове се е увеличил. Повече от половината по-малки градове в Украйна обаче все още нямат официални партньори от ЕС. Алиансът на градовете и регионите за възстановяване на Украйна, създаден от КР и много партньори през юни 2022 г., спомага за запълване на пропуските в сътрудничеството на поднационално равнище. Заради двойната необходимост на Украйна — да се възстанови и да се подготви за членство в ЕС — търсенето на материален, финансов, технически и политически експертен опит ще расте. Финансираният от ЕС проект „Конвент на кметовете за страните от ИП“, чиято цел е да подкрепи екологичния преход в държавите от Източното партньорство, показва потенциала на поднационалните действия: 198 общини в Украйна са се записали за участие, а 158 разработват местни планове за действие.

Според Вас как Вашият регион или град може да допринесе за възстановяването на Украйна? [можете да посочите повече от един отговор] (% посочени, ЕС-27)

Източник: Регионален и местен барометър 2023 г.

Пример за успешни действия | Европейски алианс на градовете и регионите за възстановяване: инициатива на КР за координиране на помощта и подкрепата за украинските региони и градове.

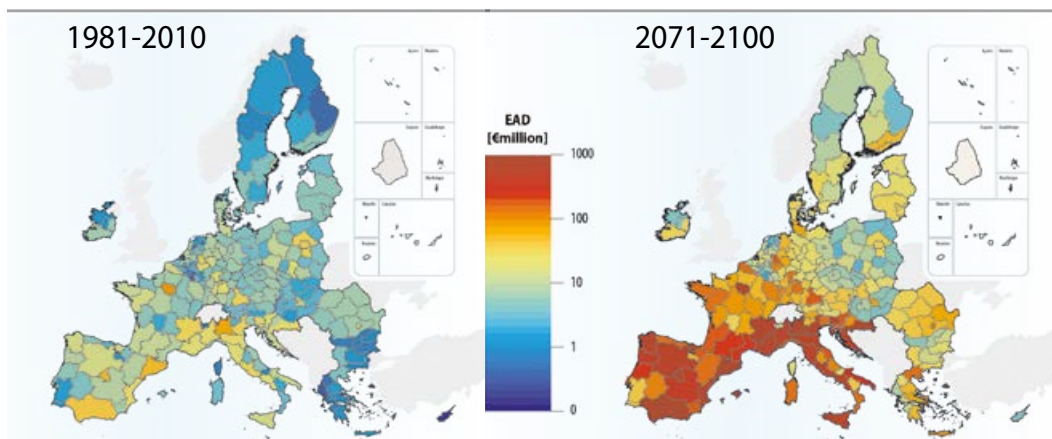
Европейският алианс на градовете и регионите за възстановяване на Украйна предостави платформа за координиране на усилията за подпомагане и изразяване на силна политическа и символична подкрепа от регионите и градовете на ЕС за техните украински партньори.

Климатичните бедствия засягат все по-неравномерно европейските региони, но по-голямата част от местните лидери се оплакват от липсата на специални механизми за финансиране за справяне с предизвикателствата, свързани с адаптирането към изменението на климата.

Горещините, сушите, внезапните наводнения и горските пожари опустошиха много региони в цяла Европа това лято. Те оказват все по-голямо въздействие върху местното население и икономики. Необходими са близо 40 милиарда евро годишно за инвестиции за адаптиране към изменението на климата, за да се приспособим към увеличаването на температурата с 1,5°C в световен мащаб. Поради увеличаващите се бедствия, свързани с климата, производителността и жизнеспособността на местните и регионалните икономически дейности са изложени на риск. Регионите и градовете играят основна роля в мерките за адаптиране към изменението на климата, но има реален недостиг на финансиране за адаптиране, като 75 % от регионалните и местните политици твърдят, че страдат от липса на специални механизми за финансиране за справяне с предизвикателствата, свързани с адаптирането към изменението на климата. Регионите с високо равнище на заетост в секторите на селското стопанство или строителството са особено засегнати, най-вече от по-продължителните и по-интензивни горещи вълни. Например летните горещи вълни от 2023 г. струваха на испанските територии равностойността на 1 % от БВП, след като селското стопанство беше засегнато вследствие на продължителните суши. Повишаването на температурата в световен мащаб също причинява значителни смущения в местната туристическа индустрия.

Очакван годишен размер на щетите за критичната инфраструктура в европейските региони поради изменението на климата до края на века (в млн. евро)

Източник: Европейска комисия

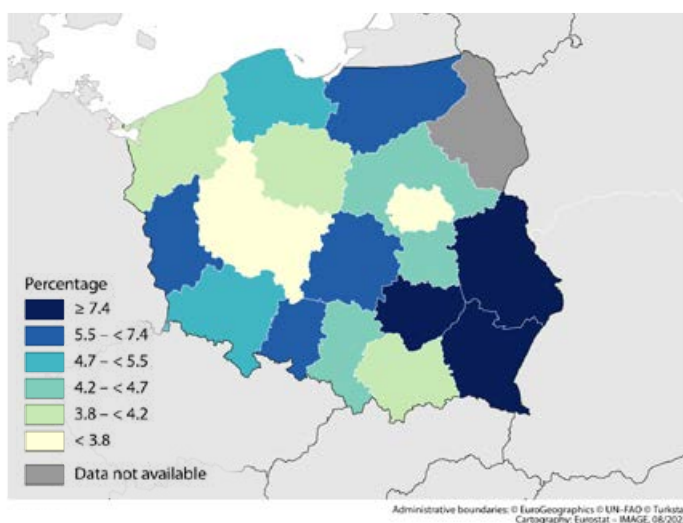

Пример за успешни действия | Устойчиво възстановяване и социална подкрепа във Валония.

В отговор на катастрофалните наводнения през 2021 г. регионалното правителство на Валония разработва своя Генерален план за долината Весдре и програми за устойчиви квартали, насочени към възстановяване на района по отговорен и устойчив начин. За най-засегнатите общини ще бъдат инвестирани 40 милиона евро в нови обществени жилища. Освен това правителството на Валония е обещало 1,03 милиарда евро за пълно обезпечаване на засегнатите от наводненията граждани.

Сушата, наводненията и нашествието в Украйна задълбочават продоволствената криза.

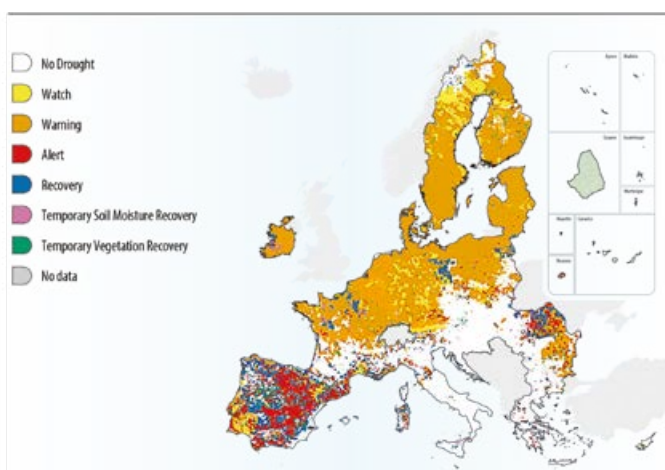
Устойчивостта на продоволствената система попадна изцяло в центъра на вниманието миналата година след войната на Русия срещу Украйна. Днес над 32,5 милиона европейци не могат да си позволят пълноценно хранене през ден. Мащабът варира от 0,4 % от населението на Кипър до цели 22,4 % в България. В половината полски региони най-малко 4,7 % от гражданите не могат да си позволят месо, пиле или риба през ден. Освен това изсъхналите почви, проливните дъждове и сушиите засягат широк кръг от култури и заплашват да повишат цените на храните в много държави от ЕС. Например Испания (-16 %) и Италия (-20 %) отчитат значително по-нисък добив на портокали. Въпреки това градовете и регионите на ЕС са готови да се справят със сътресенията, предизвикани от продоволствената криза, да сведат до минимум нейното въздействие с иновативни решения и да се възстановят по-добре подготвени за следващия етап.

Невъзможност да си позволят хранене с месо, пиле, риба най-малко през ден

.....
Полша на ниво NUTS 2

Източник: компилация, изготвена от КР въз основа на Glowny Urzad Statystyczny

Показател за засушаване. Източник: компилация, изготвена от КР въз основа на Доклада относно засушаването в Европа на Съвместния изследователски център, юни 2023 г.

Пример за успешни действия | Подготовка за суши, План за управление на водите на Каталония за периода 2022—2027 г.

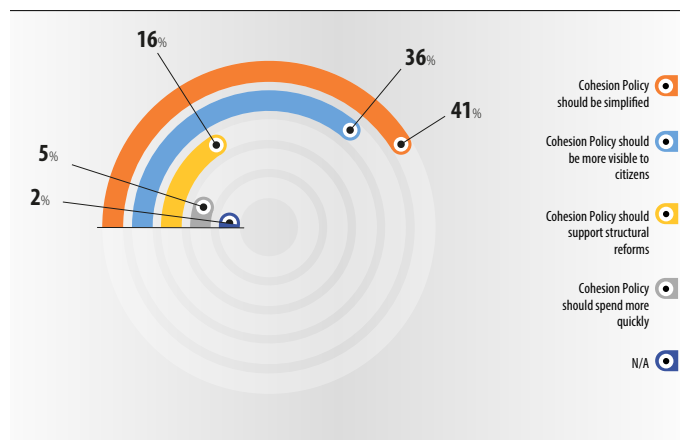
Осъзнавайки опустошителното въздействие на сушиите върху регионалното селско стопанство, през май 2023 г. правителството на Каталония (Испания) прие своя план за управление на водите за периода 2022—2027 г., в който се определят инвестиции на стойност 2,4 милиарда евро за „подготовка на региона за сушиите, които ще стават все по-чести и по-тежки“ (режимът на валежите вероятно ще намалее с 18 % през следващите няколко десетилетия).

Глава 2

Градовете и регионите като фактори за устойчиво развитие

Политиката на сближаване трябва да стане по-видима, тъй като 33 % от регионалните и местните власти не са запознати или не се възползват от нейните възможности за финансиране.

Каква би била най-важната реформа, която да бъде включена в бъдещето на политиката на сближаване?
.....
Източник: КР

Въпреки положителното въздействие на политиката на сближаване върху икономиките на ЕС през последните 25 години (очаква се всяко похарчено евро да генерира допълнителен БВП в размер на 2,8 евро), регионалните различия остават големи, а в някои случаи дори се увеличават. Това представлява сериозна заплаха за нашите общества, тъй като местата, които се чувстват изоставени, се сблъскват с недоволство в дългосрочен план. В анкетата на КР се изтъква, че според регионите и градовете на ЕС опростяването (41 %) и по-голямата видимост (36 %) са основните подобрения за бъдещето на политиката на сближаване. Регионалният и

местен барометър потвърждава настоящата липса на видимост и участие на местните лидери във финансирането от ЕС, като 33 % от местните и регионалните представители на ЕС посочват, че не са запознати или не участват във финансирането по линия на политиката на сближаване на ЕС. Регионите и градовете потвърждават, че политиката на сближаване носи добавена стойност за техния град или регион чрез подкрепата, която оказва за специфични видове проекти (53 %) и трансграничното сътрудничество (25 %), както и за осигуряването на партньорства между участниците на всички институционални равнища (18 %). КР, по-специално чрез своя Алианс за сближаване, играе водеща роля в усилията за предлагане на реформа на политиката на сближаване, която може да помогне на всички места и всички хора в ЕС.

Носи ли финансирането по линия на политиката на сближаване добавена стойност за Вашия град или регион в сравнение с други потоци на финансиране (национални или регионални)? Ако отговорът е „да“, под каква форма? [можете да посочите повече от един отговор] (% посочени, ЕС-27)
.....

Източник: Регионален и местен барометър 2023 г.

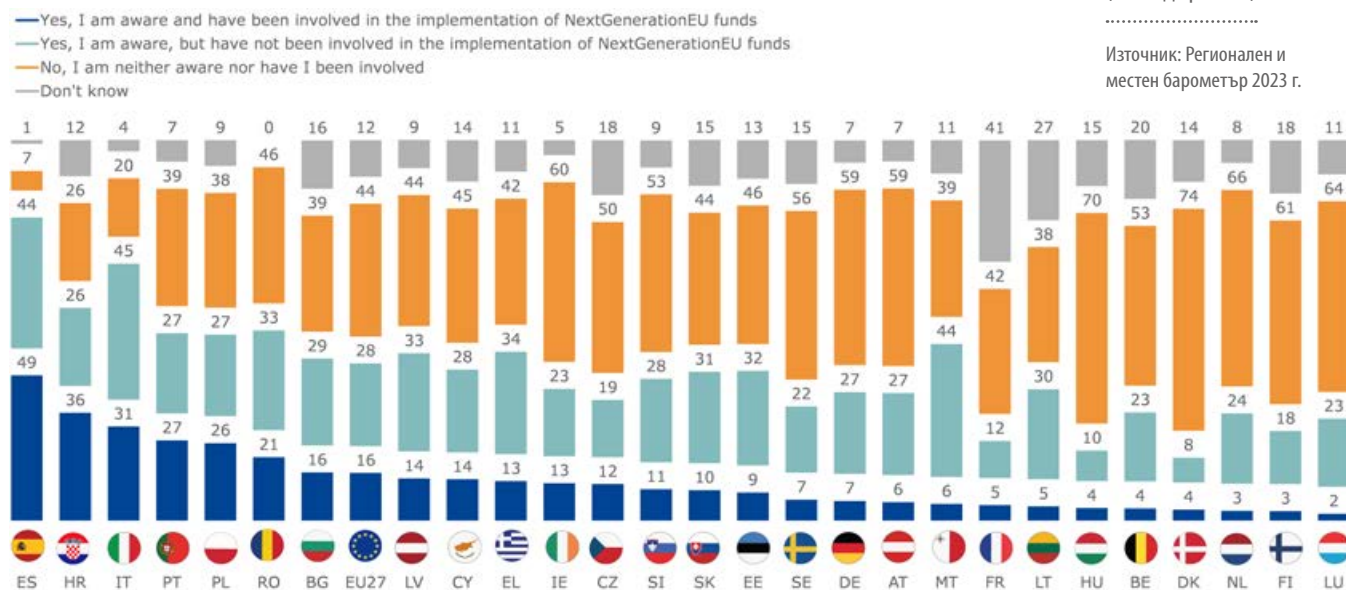
База: респонденти, които са запознати с финансирането по линия на политиката на сближаване (n = 1 631)

NextGenerationEU продължава да бъде „сляп“ в териториално отношение инструмент: над 70 % от местните лидери не са участвали в неговото прилагане.

Въпреки значителните усилия, които често се изискват от публичните администрации, за да се гарантира, че средствата на ЕС се изразходват ефективно и там, където са най-необходими, ролята на регионите и градовете не беше призната по подходящ начин при разработването на МВУ — основният елемент на плана за възстановяване NextGenerationEU. Събраните от КР данни през 2021 г. и 2022 г. се потвърждават от новия Регионален и местен барометър: повече от 70 % от респондентите посочиха, че не са участвали в прилагането на МВУ. Ето защо този инструмент изглежда е „сляп“ в териториално отношение. Предоставянето на възможност на местните и регионалните власти да предлагат най-подходящите области за финансова подкрепа е най-ефективният начин да се гарантира, че средствата се използват най-добре. Възможността държавите членки да решават дали да включват поднационалните органи в разработването на програмите подкопава потенциалния им успех. Прилагането на Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ) също така оказва пряко въздействие върху началото на текущия програмен период на политиката на сближаване 2021—2027 г., като доведе до значителни закъснения. Държавите членки и Европейската комисия трябва да предприемат необходимите мерки за промяна на настоящото централизирано послание в многостепенен подход за изпълнение на МВУ чрез организиране — на структурна основа и съвместно с градовете и регионите — на платформи на много равнища, информационни сесии и прояви.

Запознат(а) ли сте и участвали ли сте във финансиране от NextGenerationEU, получено от Вашия град или регион през последните две години? (% по държави)

Източник: Регионален и местен барометър 2023 г.

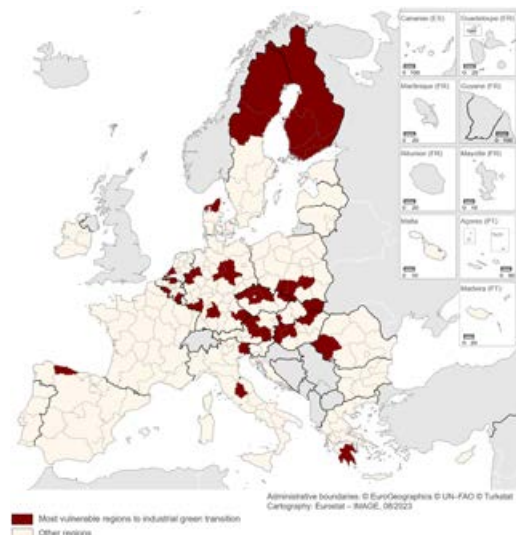
Пример за успешни действия | Италианските общини вече са поели задължения за 90 % от 40-те милиарда евро, предоставени за прилагането на МВУ.

Според председателя на Associazione Nazionale Comuni Italiani (Национално сдружение на общините в Италия) Антонио Декарто италианските общини са много активни в изпълнението на националните планове за възстановяване и устойчивост. На общините са предоставени 40 милиарда евро от общо 191,5 милиарда евро и те вече са поели задължения за 90 % от тези средства — два пъти повече от средния дял на поетите задължения за средствата, отпуснати на други субекти.

Цифровият и екологичният преход продължават да бъдат ключови предизвикателства за регионите и градовете на ЕС, а уязвимостта и рискът от кибератаки изискват повече инвестиции и подготовка.

Цифровият и екологичният преход увеличават както разходите, така и риска, и изправят много европейски региони и градове пред екзистенциални предизвикателства. Относителната им

41 most vulnerable regions to industrial green transition
 Organisation for Economic Co-operation and Development, Regional Industrial Transitions to Climate Neutrality, 2023

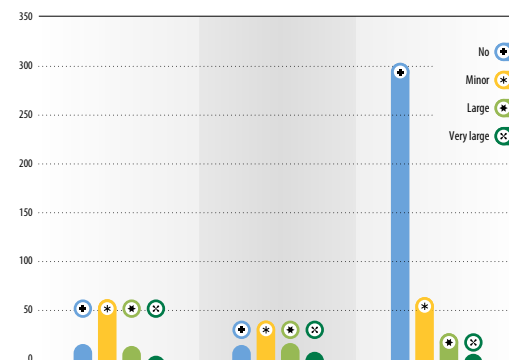
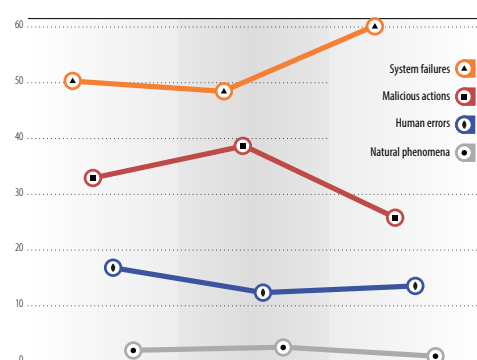

липса на експертен опит и инфраструктура ги излага на особено голям риск от кибератаки. Този риск е съпътстван от още повече предизвикателства, тъй като кибератаките най-вероятно ще бъдат насочени към ключови услуги като мобилността или здравеопазването. Около 97 % от регионите и градовете все пак биха искали да инвестират в цифрова инфраструктура, а за да се случи това, повишаването на политическата осведоменост за наличната финансова подкрепа, както и улесненият достъп до средствата ще бъдат от основно значение.

По отношение на екологичния преход анкетата на КР показва, че регионите и градовете са предприели действия, по-специално за намаляване на потреблението на енергия (62 %), насърчаване на опазването на природата и

екологизирането на градовете (40 %) и за намаляване на отпадъците и тяхното въздействие върху околната среда (37 %). Текущото екологизиране на европейската промишленост продължава да оказва значително въздействие на местно и регионално равнище. Докато някои региони успешно направляват предимството и икономическите преходи, други са по-уязвими и трудно се справят с последиците — например загубата на работни места, свързана със закриването на въглеродно интензивни отрасли като въгледобивните мини или нефтените рафинерии. Сред регионите, които се сблъскват със загуба на работни места вследствие на затварянето на въглеродно интензивни отрасли, има такива в Чехия, Германия, Унгария и Полша. Затова подпомагането на тези региони с инвестиции и повишаване на квалификацията е от първостепенно значение, за да се избегне създаването на „екологично разделение“ в Европа.

Първопричини за инцидентите и сериозност на въздействието по години
<https://ciras.enisa.europa.eu/>

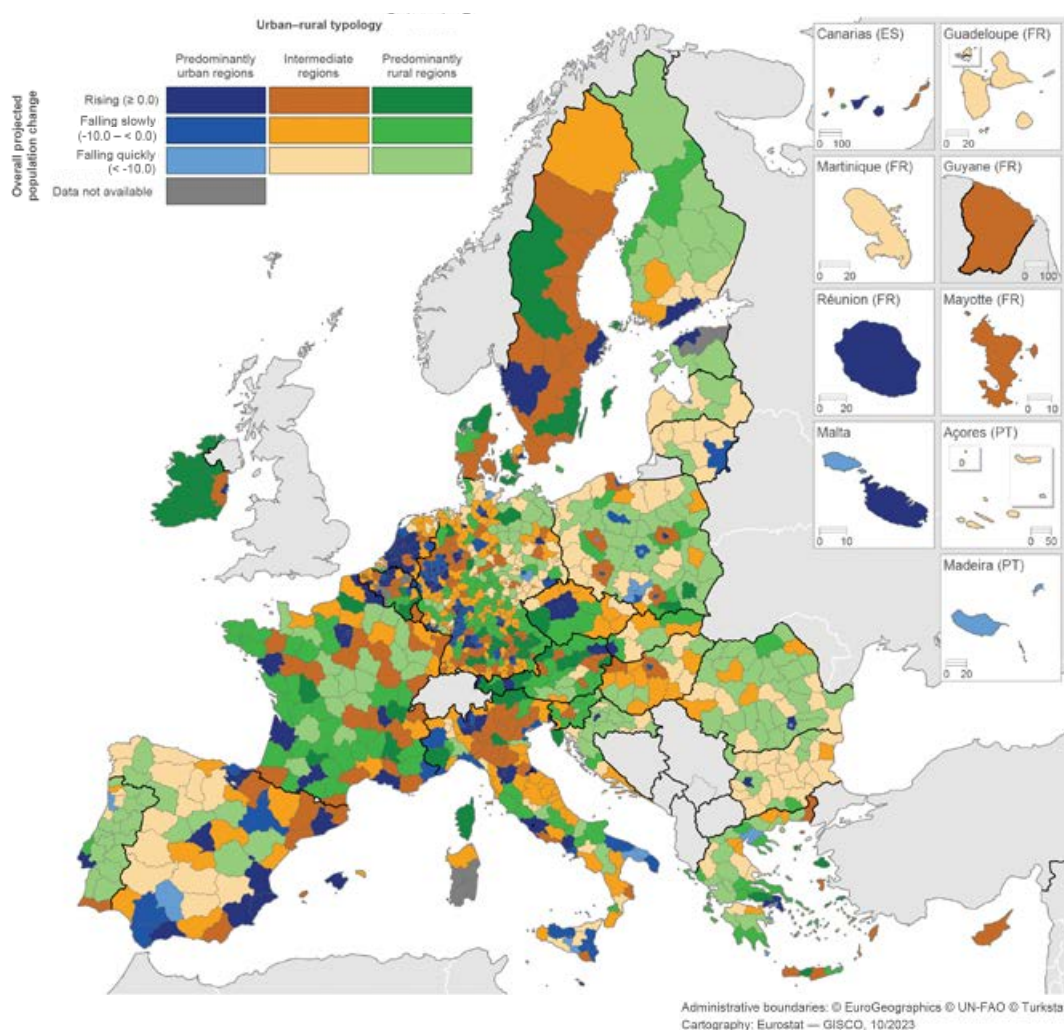

Пример за успешни действия | Град Вилнюс противодейства на кибератаките с помощта на етични хакери.

След серия от мощни кибератаки срещу цифровата инфраструктура на Вилнюс (Литва) градът е въвел ефективна стратегия за противодействие на кибератаките. През 2021 г. градът прие десетгодишен план за стратегическо развитие и разработи „Отговорна политика за откриване на уязвимости“, т.е. набор от правила за насърчаване на етичните хакери да идентифицират и предоставят информация за уязвимости в сигурността на компетентния орган, без да бъдат преследвани от закона.

Програма за селските райони: очаква се 30 милиона души да „изчезнат“ от селските райони на Европа между 1993 г. и 2033 г.

Приносът на селските райони към амбициозните и жизненоважни цели на ЕС е изложен на риск поради две основни причини: изменението на климата и обезлюдяването. Между 1993 г. и 2033 г. се очаква 30 милиона души да напуснат селските райони на Европа. Това е размерът на населението на Румъния, България и Литва, взети заедно. Освен това между 2015 г. и 2021 г. делът на хората на възраст над 65 години се е увеличил с 5 % в селските райони — два пъти повече в сравнение с градските райони. Обезлюдяването и застаряващото население в селските райони водят до порочен кръг от по-малко инвестиции в обществени услуги (например грижи за деца, здравеопазване и дългосрочни грижи, образование, обществен транспорт) и икономическа стагнация или спад. Тази тревожна ситуация представлява заплаха за европейската демокрация, тъй като хората, които остават в селските райони, лесно се чувстват изоставени от местните, националните и европейските институции.

Общ прогнозен прираст на населението според типологията на градските и селските райони, от 1 януари 2021 г. до 1 януари 2050 г. (%)

Източник: Евростат.

Пример за успешни действия | Енергийни села Кохем-Цел, Германия.

Провинция Райнланд-Пфалц подкрепя проекта Cochem-Zeller Energiedorf (енергийни села). Проектът е идеален пример за промяна, осъществена по инициатива на гражданското общество. В рамките му в няколко села се разработват устойчиви отоплителни мрежи. Топлината се генерира от дървесина, която идва от местните гори (дървесни трески от остатъчна горска дървесина) и слънчева топлинна енергия. Това увеличава добавената стойност в региона. В същото време на жителите се осигурява директна връзка с оптичен кабел.

Глава 3

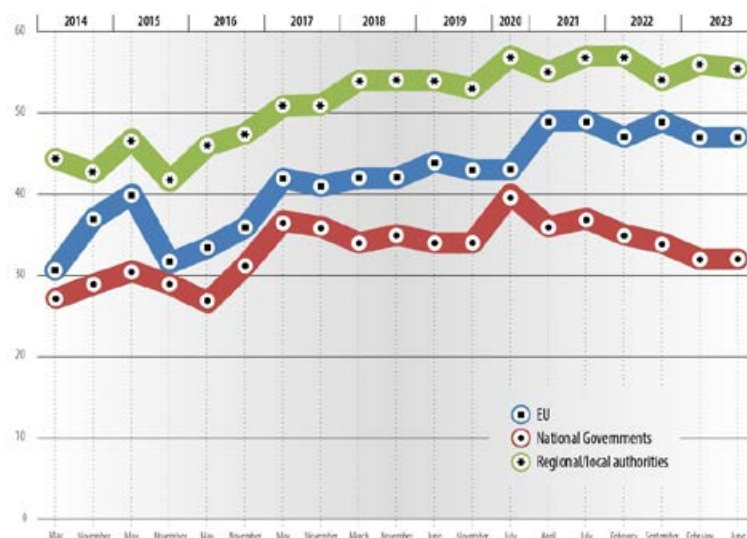
Бъдещето на демокрацията и разширяването на ЕС

Доверието в местните и регионалните органи на управление остава по-високо от националното и европейското равнище.

Нарастващото недоволство сред гражданите във връзка със състоянието на демокрацията в техните държави често се усеща най-силно на местно и регионално равнище. Като най-близко до гражданите равнище на управление местните и регионалните представители често са първите, които си сблъскват с негативни реакции в отговор на нарастващото неравенство и други заплахи за демокрацията, което понякога води дори до насилие срещу местни и регионални политици. Въпреки че са първите, които се сблъскват с недоволството на гражданите като цяло, местните и регионалните представители рядко са причината за това недоволство. Доверието в местните и регионалните органи на управление продължава да расте и остава по-високо от доверието в националното и европейското равнище: от 2018 г. насам проучванията на общественото мнение недвусмислено показват, че регионалните и местните власти са единствената форма на управление, която се ползва с доверието на повече от 50% от респондентите в ЕС. Нарастващото многообразие на демократичните процеси на регионално и местно равнище спомогна за повишаване на легитимността на местните представители, а за регионите и градовете очевидно се счита, че е най-вероятно редовно да се ангажират политически с гражданите.

Доверие в различните равнища на управление

Източник: Разработка на КР въз основа на приложенията с данни на стандартното проучване на Евробарометър

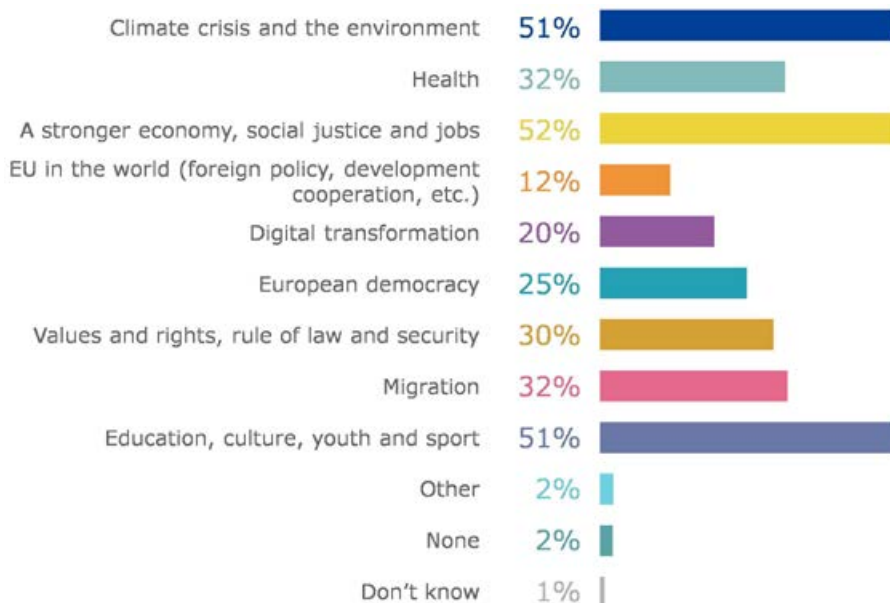
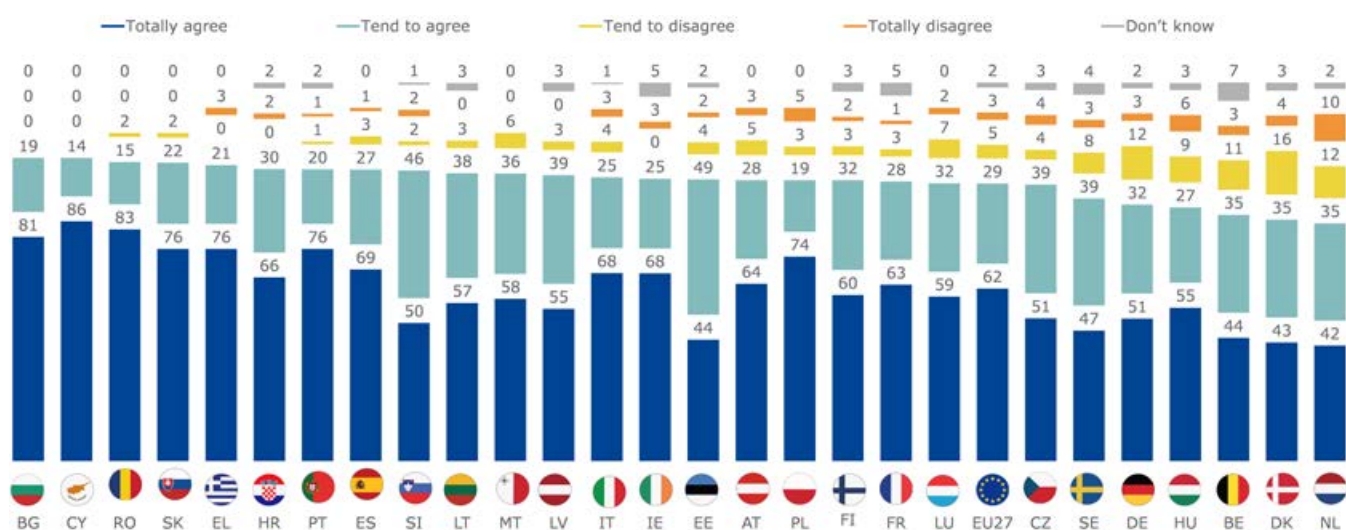

Пример за успешни действия | Насърчаване на демократичния дебат с местните и регионалните представители.

Европейската мрежа на КР на регионалните и местните съветници по въпросите на ЕС обедини над 2 500 представители на изборни длъжности в регионални или общински асамблеи във всички държави от ЕС, извън членския състав на КР. Тя укрепва демократичните основи на ЕС, като доближава Европа до местните общности и действа като платформа, в която те могат да провеждат срещи и обсъждания и да установят контакти с други съветници и с членовете на КР.

Гласът на европейските региони и градове трябва да се чува в по-голяма степен в процеса на създаване на политики на ЕС, за да стане този процес по-ефективен.

Местното и регионалното равнище често участват в подпомагането на изпълнението на политиките и програмите на ЕС, чиято цел е да бъдат в полза на гражданите на ЕС в тяхното ежедневие, и въпреки това гласът на регионите и градовете, където живеят тези граждани, все още не се чува достатъчно в процеса на създаване на политики на ЕС. Избраните представители на местно и регионално равнище са почти единодушни в призива си това да се промени: 91 % от респондентите в Регионалния и местен барометър на КР са или напълно съгласни, или са по-скоро съгласни, че регионите и градовете следва да имат по-голямо влияние в създаването на политиките на ЕС и в дебата за бъдещето на Европейския съюз. На въпроса в кои области регионите и градовете следва да имат по-голямо право на мнение, е най-вероятно респондентите да отговорят „по-силна икономика, социална справедливост и работни места“, „образование, култура, младеж и спорт“ и „криза в областта на климата и околната среда“.

Като цяло споделяте ли мнението, че регионите и градовете следва да имат по-голямо влияние в процеса на създаване на политики на ЕС и в дебата за бъдещето на Европейския съюз?

.....
Източник: Регионален и местен барометър 2023 г.

Според Вас в коя от следните области регионите и градовете следва да имат по-голямо право на мнение в процеса на създаване на политики на ЕС? [можете да посочите повече от един отговор] (% посочени, ЕС-27)

.....
Източник: Регионален и местен барометър 2023 г.

Прочетете
пълния текст
на доклада

Европейски комитет
на регионите

Служба за публикации
на Европейския съюз

Уеб версия

QG-04-23-764-BG-N

ISBN 978-92-895-2841-2

DOI 10.2863/679493

Печатна версия

QG-04-23-764-BG-C

ISBN 978-92-895-2841-2

DOI 10.2863/621565

© Европейски съюз, 2023 г.

Освен ако не е посочено друго, повторното използване на този документ е разрешено съгласно лиценза Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>). Това означава, че повторното използване е разрешено, при условие че се упомене източникът и се посочат всички внесени промени.

За използване или възпроизвеждане на елементи, които не са собственост на Европейския съюз, може да е необходимо да се поиска разрешение направо от съответните носители на авторски права. Уреждането на допълнителни права в случаите, когато е включено съдържание на трети страни, е Ваша отговорност. В случаите, когато е получено разрешение, то отменя и заменя горепосоченото общо разрешение и ясно посочва всички ограничения при използването.

Снимков материал на предната корица © Xavier Lorenzo / stokkete / JackF / creativenature.nl / TTstudio / Tymoshchuk / michaeljung / Eugenio Marongiu / Patryk Kosmider / Nicolas Dieppedalle / Vladimir Arndt / JackF / C.Castilla / aapsky - stock.adobe.com

Създаден през 1994 г., Европейският комитет на регионите е политическа асамблея на ЕС, съставена от 329 представители на регионални и местни власти – председатели на региони или кметове на градове от всички 27 държави членки, представляващи над 446 милиона европейци.

Документ, изготвен от Европейския комитет на регионите.

Брюксел, октомври 2023 г.

Rue Belliard/Belliardstraat 101 | 1040 Bruxelles/Brussel | BELGIQUE/BELGIË

Tel. +32 22822211 | e-mail: visuals@cor.europa.eu | www.cor.europa.eu

@EU_CoR | /european.committee.of.the.regions

/european-committee-of-the-regions | @EU_regions_cities